

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 2(18) сәуір-маусым 2019
ISSN 2710-3994

Бас редактор:
Қабылдинов Зиябек Ермұқанұлы

Редакциялық алқа:

- Абашин Сергей Николаевич – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Санкт-Петербургтегі Европа университеті (Ресей)*
- Абдырахманов Толобек Абылович – тарих ғылымдарының докторы, профессор, И. Арабаев атындағы Қызғыз мемлекеттік университетінің ректоры. (Қырғызстан)*
- Аяған Бүркітбай Ғелманұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институты директорының орынбасары. (Қазақстан)*
- Әлімбаев Нұрсан – тарих ғылымдарының кандидаты, профессор, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік музейінің директоры. (Қазақстан)*
- Әбусейтова Меруерт Қуатқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Р. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының «Тарихи материалдарды зерттеу» орталығының директоры. (Қазақстан)*
- Әбіл Еркін Аманжолұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институтының директоры. (Қазақстан)*
- Голден Кэтті Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Миссисипи өңірлік мемлекеттік университеті (Mississippi Valley State University) (АҚШ)*
- Кәрібаев Берекет Бақытжанұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының меңгерушісі. (Қазақстан)*
- Қожамжарова Дария Пернешқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің ректоры. (Қазақстан)*
- Кожирова Светлана Басиевна – саясаттану ғылымдарының докторы, профессор, Фудан Университетінің Қытай және Орталық Азияны зерттеу орталығының мен «Астана» ХҒК бірлескен директоры (Қазақстан)*
- Козодой Виктор Иванович – тарих ғылымдарының докторы, профессор. (Ресей)*
- Көкебаева Гүлжауһар Какенқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты (Қазақстан)*
- Көмеков Болат Ешмұхамедұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Халықаралық қытшақтану институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Қазақстан)*
- Матыжанов Кенжехан Ісләмжанұлы – филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі, М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институтының директоры. (Қазақстан)*
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания)*
- Муртазаева Рахборхон Хамидқызы – тарих ғылымдарының докторы, Мирзо Ұлықбек атындағы Өзбекстан ұлттық университеті «Өзбекстан тарихы» кафедрасының профессоры. (Өзбекстан)*
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – PhD доктор, Гданьск қаласындағы Екінші дүниежүзілік соғыс мұражайының ғылыми қызметкері. (Польша)*
- Римантас Желвис (Želvyys Rimantas) – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Вильнюс педагогикалық университеті (Литва)*
- Самашев Зайнолла Самашұлы – археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Герман археология институтының корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Ә. Марғұлан атындағы Археология институты. (Қазақстан)*
- Сайлан Болат Санабайұлы – тарих ғылымдарының докторы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. (Қазақстан)*
- Смағұлов Оразақ Смағұлұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Балон ғылым академиясының корр.-мүшесі, Ш.Ш. Уәлиханов атындағы сыйлықтың лауреаты, ғылым мен техниканың еңбек сіңірген қайраткері, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
- Сыдықов Ерлан Бәтташұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры. (Қазақстан)*
- Таймағамбетов Жәкен Қожахметұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, ҚР Ұлттық музейі. (Қазақстан)*

Жауапты редактор:
Қаипбаева Айнагүл Толғанбайқызы

Ғылыми редактор:
Қозыбаева Махаббат Мәлікқызы

Редактор:
Кубеев Рустем Жаулыбайұлы

Жауапты хатшы:
Қоңқабаева Арайлым

Техникалық хатшы:
Хумарзах Алтынбек

Главный редактор:
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:

- Абашин Сергей Николаевич – доктор исторических наук, профессор, Европейский университет в Санкт-Петербурге (Россия)*
- Абдырахманов Толобек Абылович – доктор исторических наук, профессор, ректор Кыргызского государственного университета им. И. Арабаева (Кыргызстан)*
- Алимбай Нурсан – кандидат исторических наук, профессор, директор Центрального государственного музея Республики Казахстан (Казахстан)*
- Абусеитова Меруерт Хуатовна – доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Республиканского центра по изучению исторических материалов Института востоковедения имени Р.Б. Сулейменова (Казахстан)*
- Абиль Еркин Аманжолович – доктор исторических наук, профессор, директор Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)*
- Аяган Буркитбай Гелманович – доктор исторических наук, профессор, заместитель директора Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)*
- Голден Кэтти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Государственный университет долины Миссисипи (Mississippi Valley State University) (США)*
- Исмагулов Оразак Исмагулович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, член-корр. Болонской академии наук, лауреат премии им. Ч.Ч. Валиханова, заслуженный деятель науки и техники, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (г. Нур-Султан, Казахстан)*
- Карибаев Берекет Бахытжанович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, заведующий кафедрой истории Казахстана, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)*
- Кожамжарова Дария Пернешовна – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Южно-Казахстанского университета им. М.Ауэзова (Казахстан)*
- Кожирова Светлана Басиевна – доктор политических наук, профессор, содиректор Центра исследования Китая и Центральной Азии Фуданьского Университета и МНК «Астана», руководитель Центра китайских и азиатских исследований (Казахстан)*
- Козодой Виктор Иванович – доктор исторических наук, профессор (Россия)*
- Кокебаева Гульжаухар Какеновна – доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института истории и этнологии им. Ч.Ч.Валиханова КН МОН РК (Казахстан)*
- Кумеков Болат Ешимхамбетович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, директор Международного института кипчаковедения Казахского национального университета имени аль-Фараби, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (Казахстан)*
- Матыжанов Кенжехан Слямжанович – доктор филологических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Института литературы и искусства им. М. Ауэзова (Казахстан)*
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания) Муртазаева Рахборхон Хамидовна – доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории Узбекистана» Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека. (Узбекистан)*
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – доктор PhD, профессор, главный специалист научного отдела Музея Второй мировой войны г. Годаньска (Польша)*
- Римантас Желвис (Želvyys Rimantas) – доктор педагогических наук, профессор, Вильнюсский педагогический университет (Литва)*
- Самашев Зайнолла Самашевич – археолог, доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. Германского археологического института. Институт археологии им. А.Маргулана КН МОН РК (Казахстан)*
- Сайлан Болат Санабаевич – доктор исторических наук, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)*
- Сыдыков Ерлан Батташевич – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)*
- Таймагамбетов Жакен Кожажметович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, Национальный музей РК (Казахстан)*

Ответственный редактор:
Каипбаева Айнагуль Толганбаевна

Научный редактор:
Козыбаева Махаббат Маликовна

Редактор:
Кубеев Рустем Джаулыбайулы

Ответственный секретарь:
Конкабаева Арайлым Нурболатовна

Технический секретарь:
Хумарзах Алтынбек

Editor-In-Chief:

Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Members of editorial board:

Abashin Sergei Nikolaevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, European University at St. Petersburg (Russia)
Abdyrakhmanov Tolobek Abylovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of I. Arabaev Kyrgyz State University (Kyrgyzstan)

Alimbay Nursan – Candidate of Historical Sciences, Professor, Director of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Abusseitova Meruert Khuatovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of the Republican Center for the Study of Historical Materials at R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies (Kazakhstan)

Abil Yerkin Amanzholovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Ayagan Burkhitbai Gelmanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Deputy Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Golden Kathie Stromile – PhD, Mississippi Valley State University (USA)

Ismagulov Orazak Ismagulovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Corresponding Member of Bologna Academy of Sciences, winner of Ch.Ch. Valikhanov Award, Honored Worker of Science and Technology, Professor of L.N. Gumilyov University (Kazakhstan)

Karibayev Bereket Bakhytzhonovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Head of the Department of History of Kazakhstan, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Kozhamzharova Daria Perneshovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the NAS of the Republic of Kazakhstan, rector of the M. Auezov South Kazakhstan University (Kazakhstan)

Kozhirova Svetlana Bassieva – Doctor of Political Science, Professor, Co-Director of the Center for the Study of China and Central Asia of Fudan University and the International Scientific Complex of the National Company "Astana", Head of the Center for Chinese and Asian Studies (Kazakhstan)

Kozodoi Viktor Ivanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor (Russia)

Kokebayeva Gulzhaukhar Kakenovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, chief researcher at Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology CS MES RK (Kazakhstan)

Kumekov Bolat Eshmukhambetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Director of the International Institute of Kipchak Studies of the Al-Farabi Kazakh National University, Professor at L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Matyghanov Kenzhekhan Slyamzhanovich – Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of M. Auezov Institute of Literature and Art (Kazakhstan)

Morrison Alexander – PhD, Professor, University of Oxford (UK)

Murtazayeva Rakhborkhon Khamidovna – doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of «History of Uzbekistan» of Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan. (Uzbekistan)

Panto Dmitri – PhD, researcher at the Museum of the Second World War in Gdansk (Poland)

Rimantas Želvys – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vilnius Pedagogical University (Lithuania)

Samashev Zainolla Samashevich – archaeologist, Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of German Archaeological Institute. A. Marghulan Institute of Archeology CS MES RK (Kazakhstan)

Sailan Bolat Sanabayevich – Doctor of Historical Sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Sydykov Erlan Battashevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Rector of L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Taimagambetov Zhaken Kozhakhmetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, National Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Executive Editor:

Kaipbayeva Ainagul Tolganbayevna

Scientific Editor:

Kozybayeva Makhabbat Malikovna

Editor:

Kubeyev Rustem Dzhaulybayevich

Executive Secretary

Konkabayeva Arailym Nurbolatovna

Technical secretary:

Khumarzak Altynbek

ОӘЖ 930.2

СЕМЕЙ ІШКІ ОКРУГЫНЫҢ ҚҰРЫЛУЫ: ТАРИХНАМАЛЫҚ АСПЕКТ

Лебаев Ф.Р.

Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтының кіші ғылыми қызметкері,
1 курс PhD докторанты.

Аңдатпа. Мақалада XIX ғасырдың ортасына дейінгі Ертістің оң жақ жағалауын бойлай орналасқан Семей ішкі округының әлеуметтік-экономикалық, саяси жағдайының зерттелу тарихнамасы қарастырылады. Семей ішкі округі құрылуының алғышарттары XVII-XVIII ғасырлардан бастау алады. Мақалада Батыс Сібір аймағы туралы XVII-XVIII ғасырларда пайда болған алғашқы зерттеулерден бастап саяхатшылар мен арнайы құрылған экспедициялар, революцияға дейінгі, кеңестік, тәуелсіз кезеңдегі отандық және шетелдік зерттеулерге тарихнамалық шолу жасалған.

Түйін сөздер: территория, қазақтар, ішкі округ, Батыс Сібір, зерттеулер, тарихнама, Ертіс, округ, жер, күрес, Семей

ФОРМИРОВАНИЕ СЕМИПАЛАТИНСКОГО ВНУТРЕННЕГО ОКРУГА: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Лебаев Ф.Р.

PhD докторант 1 курса, младший научный сотрудник Института истории и этнологии имени Ч.Ч. Валиханова, г. Алматы.

Аннотация. Данная статья рассматривает историографию социально-экономической и политической ситуации в Семипалатинском внутреннем округе на правом берегу реки Иртыш в середине 19-го века. Предпосылки к созданию указанного округа складываются, уже начиная с последней трети 18 века. При написании статьи, автором привлекались отчеты специальных экспедиций, путевые записки исследователей 17-18 вв., а также труды ученых и путешественников дореволюционного периода, посвященные исследованиям Западной Сибири. Нами проанализированы труды отечественных и зарубежных исследователей, посвященные формированию Семипалатинского внутреннего округа.

Ключевые слова: Семипалатинск, земля, округ, Иртыш, исследования, историография, внутренний округ, Западный Сибирь, казахи, территория, борьба.

FORMATION OF THE SEMEY INTERNAL DISTRICT: HISTORIOGRAPHICAL ASPECT

Lebayev F.R.

PhD student, littleresearcher of the Institute of History and Ethnology Ch.Ch. Valikhanov
Kazakhstan, Almaty.

Abstract. The article considers the historiography of socio-economic and political situation of the Semipalatinsk (Semey) internal district along the right bank of the Ertis river to the middle of the XIX century. The preconditions for the creation of the Semipalatinsk (Semey) internal district started from the last third of the XVIIIth century. In the article, there are one of the first research in the XVII-XVIIIth centuries about the West Siberia, was a historic review of travelers and specially created expeditions, domestic and foreign research in pre-revolutionary, Soviet, independent times.

Keywords: Semey, earth, okrug, Ertis, researches, historiography, inner district, West Siberia, kazakhs, territory, fight.

Кіріспе

Жалпы Семей ішкі округі құрылуының алғышарттары XIX ғасырдың ортасына дейін Ертістің оң жақ жағалауындағы әлеуметтік-экономикалық жағдаймен тікелей байланысты. Бұл мәселенің зерттелуі Қазақстандағы Ресейдің отарлау саясатымен тікелей байланысты. Ресей империясы жаңа территориямен бірге қанша көшпелі және отырықшы халықты қосып алғанын анықтауға тырысты. Революцияға дейінгі басылымдардан байқайтынымыз: «Қырғыз-қазақтар Азия құрлығында барлық түрік халықтарының ішінде территориясы сияқты саны жағынан да бірінші орында, ал жер бетінде түрік-османдардан кейін екінші орында».

Методология

Мақалада тарихилық принцип негізге алынып, салыстырмалы әдіспен барлық зерттеулер мен еңбектерге тарихнамалық шолу жасалынды.

Талқылау

Тарихнамалық зерттеу болғандықтан аталған мәселеге байланысты XVII-XVIII ғасырларда жазылған алғашқы зерттеулерден бастап саяхатшылар мен арнайы құрылған экспедициялар, революцияға дейінгі зерттеулер, кеңестік кезеңдегі зерттеулер мен еңбектер, тәуелсіз кезеңдегі отандық және шетелдік зерттеулері қамтылған.

Қазақтардың ескі шекаралық шептерге жорығы сипатталатын алғашқы зерттеулердің бірі ретінде XVII – XVIII ғғ. тоғысында пайда болған С. Ремезовтың «Чертежная книга Сибири» атты еңбегін айтуға болады [1].

Белгілі Сібір зерттеушісі, XVIII ғасырдағы алғашқы орыс зерттеушілерінің бірі Г.Ф. Миллердің жинаған материалдары ерекше көңіл аудартады. Ол түркі аңыздары мен жылнамаларға сүйене отырып, қазақ билеушілерінің Сібір аймағымен Ресей жаулап алғанға дейінгі байланыстарын атап өтті. Академик Сібір арқылы көптеген жылдар бойы саяхаттау кезінде Сібір халқы өмірінің түрлі салаларына қатысты құнды материалдар жинады. Миллер жинаған істердің қорлары, белгілі бір дәрежеде, ресейлік алғашқы қоныстанушылардың аймақтың түркі халықтарының бірі - қазақтармен толықтай бейбіт қарым-қатынастарының тарихынан белгілі бір беттерді ашуға мүмкіндік береді [2].

XVIII ғасырдың шығармаларынан академик И.П. Фальк басшылығымен жасалған экспедицияда жиналған құнды материалдарды айналып өту мүмкін емес. Ол және осы экспедицияның мүшелері XVIII ғасырдың екінші жартысында шекара шебінің ішіндегі қазақтардың жорықтары туралы кейбір мәліметтер жинады [3].

П.С. Паллас өзінің саяхатының нәтижесінде біраз құнды мәліметтер қалдырды. Онда патша үкіметі жаулап алған солтүстік қазақ көшпенділері және Жаңа Ешім шебінің салынуы мен нығаюы туралы егжей-тегжейлі тоқталды. Паллас өз еңбегінде қазақтардың шаруашылығы туралы, қазақ-орыс сауда-саттығының пайда болуы мен дамуы туралы мәліметтер қалдырды [4].

Біздің мәселенің негізгі аспектілерін қамтитын келесі бір іргелі еңбекке ұзақ уақыт бойы

Сібір шекаралық шебінде қызмет еткен И.Г. Андреевтің «Описание Средней Орды киргиз-кайсаков» деп аталатын еңбегін жатқызуға болады. Еңбектің құндылығы Тобыл, Томск, Омбы және Семей архивтерінен алынған бай деректер негізінде қоныс аудару мәселесі, Орта жүз қазақтарының Сібір шептерінің ішкі жағына қарай қайта көшуі және Қазақ ордаларының территорияльді шекараларының анықталуы туралы нақты фактілік материалдарды қолдануы болып табылады [5].

Зерттеу аймағы бойынша шаруашылық өмірінің бірқатар аспектілерін қарастырылған тарихи-этнографиялық еңбектер XIX ғасырда дүниеге келді. Бұлардың қатарына - С.Б. Броневский, А.И. Левшин, Н.А. Аристов, М. Красовский, Г.Н. Потанин, А. Гейнс, И. Завалишина, Г.Е. Катанаева, В. Радлов, И. Русинов, Н. Зеланд, Н. Чернавский, Н.М. Ядринцев және т.б. авторлар жатады. Олар әскери адамдар сияқты азаматтық шенеуніктер, саяхатшылар мен зерттеушілер болды. Олардың көзқарастары ресми билікпен әрқашан келіспейтін.

XIX ғасырдың 60-жылдары қазақ халқының үш жүзі бойынша саны туралы толығырақ мәлімет беретін А.И. Левшин. Ол өзінің еңбегінде жергілікті тұрғындарды, яғни далалық қазақтарды аса жылы қабылдай алмайтындығы туралы көзқарасын жасырмайды [6].

Левшиннің бұл ұстанымын «Орыс тюркологиясының атасы» аталған В.В. Радлов әшкереледі. Ол былай деп жазады: «Оның (Левшиннің) еңбегін оқи келе қырғыздар Батыс Азияның түркі халықтарының қалдықтары, ұрлықшылары мен қарақшылары болып табылады, қоныстанған халықтардың өміріне бейімделгісі келмеген олар кең далаға қашты, бір сөзбен айтқанда жойылуға лайық. Шын мәнінде, олай емес», - дей келе, өз ойын Радлов былай жалғастырады: «Біз осында тұрып жатқан кезеңнің мәдениетіне қарама-қайшы өркениет кезеңімен айналысып жатырмыз және олардың әрекеттері мен мінез-құлқына басқа көзқараспен қарауымыз керек» [7]. Бірақ, атап өту керек, А.И. Левшиннің жұмысы қазақ халқының географиясы, тарихы мен этнографиясы бойынша алғашқы іргелі зерттеулер болып табылады, онда автор қазақ халқының ежелгі дәуірінен XVIII ғасырдың аяғына дейінгі тарихын егжей-тегжейлі сипаттайды.

Қазақ халқының тарихы мен этногенезінің зерттелуіне айтарлықтай үлес қосқан ресейлік шығыстанушы В.В. Вельяминов-Зернов қазақ халқына шынайы құрмет пен ерекше сүйіспеншілікпен қарады [8]. Оның еңбектерінде қазақ халқының этногенезі мен күнделікті өмір-тіршілігі жан-жақты қарастырылады.

Белгілі сібір зерттеушісі М. Красовский өзінің үш томдық іргелі зерттеуінде ішкі қазақтардың тарихи және демографиялық мәселелеріне тоқталады. Атап айтқанда, алғашқы кезде Ертістің оң жағалауындағы ішкі қазақтарда өзіндік басқару болмағандығы және олардың үстінен жан-жақты әртүрлі билік болғандығы туралы тұрғыдан жазды [9].

Өз еңбегінің бір тарауын XVIII ғасырда Ертістің оң жағалауындағы «адал қазақтар» аталып кеткен көшпелілерге арнаған зерттеуші С.Б. Броневский болды [10].

М.И. Струков XIX ғасырдың аяғында Алтай тау округі қазақтары патша үкіметінің мәжбүрлеп көшіруіне жол бермеу үшін және тұрақты қоныстануы туралы жазды [11].

XIX ғасырдағы Сібір халқының этнодемографиялық ахуалы туралы алғашқы маңызды зерттеу жүргізген С.К. Патканов болды. Өз жұмыстарында 1897 ж. Ресейдің халық санағының алғашқы жалпы санақ деректеріне сүйене отырып, Сібір халықтарына қатысты барлық қолда бар алғашқы ақпараттарды келтіреді. Ол Сібір губернияларындағы қазақтардың санының айтарлықтай төмендеуін атап өтті, оның жер мәселесіне байланысты басқа аумақтарға қоныс аударғандығымен түсіндірді [12].

Сібір казак әскерлерінің ресми тарихшысы, казак генералы Г.Е. Катанаевтың шығармалары негізінен Дала губернаторлығының қазақ-казак қарама-қайшылықтарын жазумен, оның себептерін ашып көрсетуімен ерекшеленеді. Алайда, Г.Е. Катанаев XVIII ғасырдың аяғында

қазақтардың ішкі жаққа өту мәселелеріне тоқтала келе нақты емес тарихи фактілер кездеседі, кейде ашық бұрмалаушылықтар да орын алады [13].

Н.А. Аристовтың «Заметки об этническом составе тюркских племен и народностей и сведения об их численности» атты еңбегі өзіндік қызығушылық туғызады. Зерттеуші Сібір жеріне қазақтардың келуі XV – XVI ғасырларда, яғни ертеректе болған деп тұжырымдайды. Оның пікірінше, Батыс-Сібір аймағының территориясын мекендейтін қазақтардың бір бөлігі Моңғолиядан келгендігін айта келіп: «Моңғолиядағы арғын, найман және керей түркі тайпалары қырғыз даласының солтүстік-шығыс бөлігіне XIII ғасырдың бірінші ширегінде келді», - деген болжам айтады [14].

Ал Н. Зеландтың «Киргизы. Этнологический очерк» атты зерттеуінде «қайсақ», «қырғыз» сөздеріне анықтама береді. Сонымен қатар, еңбекте алғаш рет қазақтардың кәсіптері мен колөнерлері туралы жазады [15].

И. Завалишин «Описание Западной Сибири» еңбегінде қазақтардың шаруашылығын толығырақ сипаттайды, қырғыз даласының географиялық белдеудерін анықтауға күш салады. Завалишин, сондай-ақ, қазақтардың өз ұлтына, туған тіліне, тарихына деген сүйіспеншіліктері жоғары екендігіне назар аударады. Егер ол (қазақ) сөз берген болса, ол уәдесінде тұрады, тұрмаған жағдайда басымен жауап береді деп жазады [16].

Н.М. Ядринцев өз еңбегінде Сібір халықтарының, соның ішінде қазақтарды сипаттай келе, «шетел мәдениеті, әдет-ғұрыптары мен тілдерінің» аймақтағы орыс тілді тұрғындарына әсері туралы айтады [17].

Жаңа кезеңнің алғашқы зерттеулерінен Л.Н. Шнейдер мен А.Р. Доброваның «Население Сибирского края (русские и туземцы)» кітабын атап өткім келеді. Онда Сібірдегі этносаралық қатынас маңызды орын алады. Көшпелілердің қоныс аудару үрдістерін сипаттайды [18].

Г. Тоғжановтың «Казахский колониальный аул» [19] және С. Асфендияровтың «История Казахстана» [20] жұмыстары негізінен Қазақстанның барлық кезеңдегі тарихына қатысты, бірақ біз үшін отаршылдық және аграрлық мәселелерді зерттеуде жаңа әдістемелік көзқарас өте маңызды. Олардың көзқарастары негізінен Ертіс өңірінің оң жағалауындағы қазақ халқы дала қазақтарына қарағанда патша үкіметінің отаршылдық қысымын көбірек бастан кешірді дегенге саяды.

XX ғасырдың 30-50-жылдарындағы зерттеулер жүйенің командалық-әкімшілік моделінің сталиндік моделін құру арқылы күшті идеологияландырылған сарында сипатталады, кейде шындықты бұрмалауға әкеледі. Жеке ұлттық топтарға, соның ішінде Ресейге Қазақстанмен шекаралас жатқан қазақтарға қатысты зерттеулер тоқтатылды. Батыс Сібір қазақтары тарихын зерттеуші К.Н. Балтабаева Кеңес билігінің алғашқы онжылдықтарына қатысты осы жылдар ішінде қазақтардан басқа Сібірдің байырғы халықтарының ұлттық саясат пен тарихын зерттеуде жаңа тұжырымдармен пайымдаулар жасайды [21]. Ал керісінше, іргелі ғылыми зерттеу болып табылатын «Сібір тарихы» атты ресейлік өңірлік көптомдықта да қазақ халқы туралы мүлдем мәлімет кездестірмейміз [22].

Қазақстандық академиялық іргелі зерттеулерде, мысалы, «Қазақ ССР тарихы ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін» [23] және «Қазақстанның ежелгі дәуірден бүгінгі күнге дейінгі тарихында» қысқаша болса да Солтүстік Қазақстан мен Батыс Сібір аралығында қоныстанған түркі тайпалары мен жергілікті халықтардың қарым-қатынасына тоқталып өтеді [24].

Кейбір зерттеулерде XVI – XVIII ғасырлардағы Сібірді отарлау тарихын қарастырған С.В. Бахрушин мен В.И. Шунковтың еңбектерінде де біршама құнды мәліметтер кездеседі. Негізінен Сібір хандығының тарихына арналса да қазақтардың тарихы туралы қысқаша тоқталып өтеді [25].

Біз қарастырып отырған мәселе бойынша үлкен қызығушылық туғызған Н.Г. Аполлованың «Экономические и политические связи Казахстана с Россией в XVIII - начале XIX вв.» атты еңбегі

болып табылады. Сібір аумағының шаруашылық пен экономикалық байланыстарын, қазақ ауылдарына нарықтық қатынастардың әсері туралы қарастыра келе, сол кезеңдегі Қазақстан мен Ресейдің өзара байланысының келбетін ашып көрсетеді. Н.Г. Аполлова келесі еңбегі XVI соңы - XIX бірінші жартысындағы Ертіс бойындағы халықтардың шаруашылықты меңгеруі тақырыбына арналады. Зерттеуде Ресей мемлекеті мен қазақтардың трансшекаралық мәселесі туралы көптеген фактілік материалдар кездеседі [26].

Батыс Сібір қазақтарының этникалық және этномәдени үрдістері туралы арнайы зерттеу жүргізген РФА «Ұлы Петр атындағы антропология және этнография музейінің» (Санкт-Петербург) ғылыми қызметкерлері О.М. Бронникова, В.П. Курылев, зерттеушілер М.Е. Каримова, О.Б. Опарина және т.б. еңбектерін атап өтуге болады.

Зерттеліп отырған аумақтың қазақтары туралы қазіргі заманғы тарихшы-этнографтардың зерттеулері де өте маңызды. Осы орайда, атақты омбылық ғалым Н.А.Томиловты айтуға болады. Ол орыс зерттеушілерінің ішінде ең алғашқылардың бірі болып қазақтардың Батыс-Сібір жазығына жылжуы XVI ғ. бастау алатынын айтты. Атап айтқанда, былай дейді: «XVI ғасырда көшпелі қазақтар Тобыл, Есім, Ертістің жоғарғы жағына жиі келіп тұрды. Олар Көшім хан әскерінің құрамында қазақтар, ноғайлар, өзбектер болды». Сібір ғалымы. теориялық мәселелері жазбаша, архив құжаттары және фольклорлық деректерге негізделеді және осы бойынша өзінің тұжырымдарын түсіндіреді [27].

Омбы және Томск этнографтары - Ш.К. Ахметова, Р.М. Жуманова, И.В. Захарова, И.А. Лаптева, Н.И. Лапузина, О.М. Проваторова, Е.Ю. Смирнова, Л.И. Шерстова, Е.В. Карихтардың еңбектерінде этникалық үрдістермен бірге Сібір территориясындағы қазақ диаспорасының қалыптасу тарихы қарастырылады.

XX ғасырдың 70-90 жылдарында Қазақстанда тарихи-демографиялық жұмыстар топтамасы жарық көрді. Олар Н.В. Алексеенко, Н.Е. Бекмаханова, М.С. Мұқанов, А.В. Коновалов және т.б.. Бұл жұмыстарда біз зерттеген кезеңге байланысты Қазақстанмен шекаралас жатқан ресейлік губерниялар аумағында қоныс аудару мәселелері, шаруашылықтардың саны және қазақтардың құқықтық мәртебесі туралы айтылады. Мысалы, Н.В. Алексеенко Алтайдың ерте мекендеген қазақтар жайында: «XV ғасырдың екінші жартысында Алтай территориясын батыс моңғол тайпалары - жоңғарлар басып алып, қазақтарды ауыстырады». Яғни, жоңғарлар келгенге дейін Ертіс бойында қазақтардың болғаны туралы нақты түсінік береді. Жалпы алғанда, XVIII ғасырдың ортасы ол территорияға бұрынғы меншік иелері – қазақтардың «екінші қоныстануы» туралы айтады [28].

М.С. Мұқанов өзінің «Этническая территория казахов в XVIII - начале XX вв.» деген еңбегінде Сібір шебі салынбай тұрып-ақ осы аймақта қазақтар емін-еркін көшіп-қонып жүргенін айтады. Келесі бір еңбегінде ол Сібір жылнамалары мен басқа деректерге сүйене отырып түркітілдес керейлердің Батыс Сібірдің оңтүстігіне XVIII ғасырдың басында қоныс аударғандығын көрсетеді [29].

А.В. Коноваловтың «Казахи Южного Алтая» зерттеуінде Оңтүстік Алтай диаспорасының қалыптасу мәселелері - аймақтағы қоныс аудару тарихы, қазақтарды шоқындырудың кейбір қырларын қарастырады [30].

Қазақстанның қазіргі территориясының сыртқары өмір сүретін қазақтар туралы отандық тарихнамадағы алғашқы кешенді зерттеулердің бірі Г.М. Мендикулованың монографиялық еңбегін жатқызамыз. Автор өз жұмысында тарихи үдерістің пайда болуы мен қалыптасуы, сонымен қатар қазақ диаспорасының қазіргі жағдайы мәселелерін қарастырады [31].

Ж.О. Артықбаевтың тарихи-этнографиялық еңбегінде XIX ғасырдағы қазақ қоғамында алғаш этноәлеуметтік және мәдени-шаруашылық құрылым қалыптасуы қарастырылады. Қазақтардың жартылай отырықшылық өмірге көшу себептері анықталды, жекелеген аймақтарда

жерді пайдаланудың ерекшеліктері жөнінде нақты деректермен дәйектейді [32].

Аталған мәселе бойынша атақты зерттеуші, тарихшы Ж.Қ. Қасымбаевтың зерттеулерінің құндылығы жоғары. Мысалы, «Города Восточного Казахстана в 1861-1917 гг.» [33], «История города Семипалатинска (1718-1917)» [34] еңбектерінде Семей қаласының ертеден зерттей келе, әлеуметтік, экономикалық, шаруашылық, саяси тұстарын кеңінен қамтыған. Келесі бір «Под надежную защиту России» деп аталатын монографиясында XVIII ғасырдың соңына қарай орыс-қазақ саяси және басқа байланыстарды нығайтудағы осы үдерістің рөлін атап өтіп, патшалықпен бекітілген Сібір шептерінің ішкі жағына жаппай көшудің алғашқы жылдарын егжей-тегжейлі сипаттайды [35].

М.Қ. Қозыбаев «Отечественная история XX века: мифы и реальность» атты мақаласында отандық тарихтағы маңызды мәселелердің бірі патша үкіметінің Еділ, Жайық, Жем, Ертіс және Ешім өзендерінен қазақтарды алыстату мәселелерін қарастырды [36].

М.К. Ақанов өзінің «Из истории воссоединения прииртышских земель Казахского края» деп аталатын мақаласында Ертістің оң жағалауындағы қазақтар өмірінің кейбір аспектілерін көрсетті [37]. М. Баринаның «Кулунды - древнее кочевье казахов» атты мақаласында Құлынды даласында, Ертістің оң жағалауында қазақтар ертеден көшіп-қонып жүргендігін айтады [38].

Келесі осындай маңызды зерттеуге З.Е. Қабылдиновтың монографияларын жатқызамыз. XVIII ғасырдың екінші жартысы - XX ғасырдың басындағы Том және Тобыл губерниялары территориясындағы қазақтардың өмір тіршілігі мен демографиялық аспектілерін қарастырады [39]. «Казахи внутренних губерний России во второй половине XVIII начале XX веков» атты монографиясында жаңа Ешім шебінің салынуы мен ішкі аймақтарға қазақтардың дәстүрлі көшпенділердің қоныс аударуы туралы жазды [40]. 2018 жылы жарық көрген «Султанмамет Султан: Государственный деятель, дипломат и батыр» атты монографиясында Ертіс бойындағы қазақтардың Семей ішкі округі құрылғанға дейінгі әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайы толығымен сипатталады. Архив құжаттары негізінде Сұлтанмамет сұлтанның дипломат, батыр, мемлекет қайраткері екендігін дәлелдей отырып, XIX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық, саяси жағдайды ашып көрсетеді. Сұлтанмамет сұлтан және оның ұрпақтарының Ертістің оң жақ жағалауын қазақтарға қайтару жолында ұзаққа созылған күрестерінің нәтижесінде 1854 жылы 19 мамырда Семей ішкі округі құрылды [41].

Қорытынды

Көптеген тарихшылар жер саясатының мәселелерінде тек Қазақстанның Ресейге қосылу тұрғысынан ғана бір жақты көзқараспен қарайды. Өз кезегінде, бұл Қазақстан мен Ресей арасында қалыптасқан ұзақмерзімді экономикалық қарым-қатынастарсонау ертеден бастау алатыны назардан тыс қалады. Бұл байланыстардың қалыптасуы және нығаюы жолында Ертістің оң жағалауы өте маңызды рөл атқарды. Семей ішкі округінің құрылуы Ертістің оң жағалауына қазақтардың нақты қол жеткізген жеңісі десек те болады. Ал бұл мәселе өз кезегінде толық зерттеуді қажет етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ремезов С. Чертежная книга Сибири, составленная тобольским сыном боярским С. Ремезовым в 1701 году. – СПб., 1882.
2. Миллер Г.Ф. История Сибири. Т.1. – М., 2000.
3. Фальк. Полное собрание ученых путешествий по России, издаваемые императорского Академией Наук по предложению ея президента. ЗапискипутешествияАкадемикаФалька. Т.6. – СПб., 1824.
4. Паллас П.С. Путешествие по разным местам Российского государства по велению Санкт-Петербургской императорской Академии наук. Часть II. Кн.2. – СПб., 1786. –571 с.
5. Андреев И.Г. Описание Средней Орды киргиз-кайсаков. –А-Ата: Санат, 1998. – 280 с.
6. Левшин А.И. Описание киргиз-кайсацких орд и степей. – Алматы: Санат, 1996. – 656 с.
7. Радлов В.В. Из Сибири. Страницы дневника. – М., 1989. – 749 с.

8. Вельяминов-Зернов В.В. Исследование о Касимовских царях и царевичах. 4.1. – СПб., 1863.
9. Красовский М. Область сибирских киргизов. Т.3. – СПб., 1867.
10. Броневский С.Б. «Записки генерал-майора Броневского о киргиз-кайсаках Средней Орды» // Отечественные записки. Ч. 41, 42, 43. – СПб., 1830.
11. Струков М.И. Краткий очерк Алтайского округа ведомства Кабинета его императорского величества. – СПб, 1896. – 28 с.
12. Патканов С.К. Краткий очерк колонизации Сибири // Ежегодник России, 1907. – СПб., 1908. – С. XXII-LXII.
13. Катанаев Г.Е. К вопросу о так называемых «земельных захватах» Сибирского казачьего войска. – Омск, 1898. – 19 с.
14. Аристов Н.А. Заметки об этническом составе тюркских племен и народностей и сведения об их численности. – СПб., 1897. – 182 с.
15. Зеланд Н. Киргизы. Этнологический очерк // Записки ЗСОРГО. Кн. XVIII. – Вып. II. – Омск, 1885.
16. Завалишин И.И. Описание Западной Сибири. Т. 1. – М., 1862.
17. Ядринцев Н.М. Сибирь как колония в этнографическом и географическом отношении. – СПб., 1882.
18. Шнейдер А.Н. Доброва-Ядринцева А.Р. Население Сибирского края: (Русские и туземцы). – М.: Сибкрайиздат, 1928. – 105 с.
19. Тогжанов Г. Казахский колониальный аул. – М., 1934.
20. Асфендияров С. История Казахстана. Т. 1. – Алматы, 1993.
21. Балтабаева К.Н. Казахи и татары Западной Сибири (1919-1932). – Алматы, 1992.
22. История Сибири с древнейших времен до наших дней в пяти томах. Древняя Сибирь. – Л., 1968. – Т.1.; Сибирь в эпоху капитализма. – Т. 3. – Л., 1967.
23. История Казахской ССР (с древнейших времен до наших дней), в 5-ти томах. Т. 2. – 423 с.; Т.3. – 543 с. – А - Ата: Наука, 1979.
24. История Казахстана (с древнейших времен до наших дней), в 5-ти томах. Т. 3. – Алматы: Атамұра, 2000. – 768 с.
25. Бахрушин С.В. Избранные работы по истории Сибири в XVI-XVII вв. Ч.1., Вопросы русской колонизации Сибири в XVI - XVII вв. – М.: АН СССР, 1955.
26. Аполлова Н.Г. Хозяйственное освоение Прииртышья в конце XVI первой половине XIX вв. – М.: Наука, 1976. – 371 с.
27. Томилов Н.А. Казахи Западной Сибири в XVIII вв. // От Урала до Енисея (народы Западной и Средней Сибири). Кн.1. – Томск, 1995. – 186 с.
28. Алексеев Н.В. Население дореволюционного Казахстана (численность, размещение, состав (1870-1914 гг.). – А-Ата, 1981. – 112 с.
29. Муқанов М. С. Этническая территория казахов в XVIII начале XX веков. –А-Ата: Казахстан,1991. – 64 с.
30. Коновалов А.В. Казахи Южного Алтая (проблема формирования этнической группы). – А - Ата, 1986.
31. Мендикулова Г.М. Исторические судьбы казахской диаспоры. Происхождение и развитие. – Алматы: Гылым, 1997. – 264 с.
32. Артыкбаев Ж.О. Казахское общество: традиции и инновации. Караганда, 1993. – 330 с.
33. Касымбаев Ж.К. История города Семипалатинска (1718-1917 гг.). –Алматы, 1998. – 276 с.
34. Касымбаев Ж.К. Города Восточного Казахстана в 1861-1917 гг. (социально - экономический аспект). – А-Ата, 1990.
35. Касымбаев Ж.К. Под надежную защиту России. – А-Ата, 1986. – 136 с.
36. Козыбаев М. Отечественная история XX века: мифы и реальность // Казахстанская правда. - 2000. - 23 мая.
37. Аканов М.К. Из истории воссоединения Прииртышских земель Казахского края // Международная научно-практическая конференция. – Семипалатинск, 2001.
38. Баринаева М. Құлунды дүресе кочевье казахов // Қазақ тарихы. – № 3. – 1997.
39. Кабульдинов З.Е. Казахи Тобольской и Томской губерний во второй половине XVIII начале XX вв. (историко - демографический аспект). – Павлодар, 2001. – 293 с.
40. Кабульдинов З.Е. Казахи внутренних губерний России во второй половине XVIII начале XX веков. – Павлодар, 2002. – 231 с.
41. Кабульдинов З.Е. Султанмамат Султан: государственный деятель, дипломат и батыр. – Алматы: «Литера-М», 2018. – 303 с.

References

1. Remezov S. Chertejnaia kniga Sibiri, sostavlennaja tobólskim synom boiarskim S. Remezovym v 1701 godý. – SPb., 1882.
2. Miller G.F. Istoria Sibiri. T.I. – M., 2000.
3. Fálk. Polnoe sobranie ýchenyh pýteshestvií po Rossii, izdavaemye imperatorskogo Akademiei Naýk po predlojený eia prezidenta. Zapiski pýteshestvia Akademika Fálka. T.6. – SPb., 1824.
4. Pallas P.S. Pýteshestvie po raznym mestam Rossuskogo gosýdarstva po velený Sankt-Peterbýrgskoi imperatorskoi Akademii naýk. Chas II. Kн.2. – SPb., 1786. – 571 s.
5. Andreev I.G. Opisanie Srednei Ordy kirgiz-kaisakov. – А-Ата: Sanat, 1998. – 280 s.
6. Levshin A.I. Opisanie kirgiz-kaisaskih ord i stepei. – Almaty: Sanat, 1996. – 656 s.
7. Radlov V.V. Iz Sibiri. Stranisy dnevnika. – М., 1989. – 749 s.
8. Veliaminov-Zernov V.V. Issledovanie o Kasimovskih saráh i sarevichah. 4.1. – SPb., 1863.
9. Krasovski M. Oblas sibirskih kirgizov. T.Z. – SPb., 1867.

10. Bronevski S.B. «Zapiski general-maiora Bronevskogo o kirgiz-kaisakah Srednei Ordy» // Otechestvennye zapiski. Ch. 41, 42, 43. – SPb., 1830.
11. Strýkov M.I. Kratki ocherk Altaiskogo okrýga vedomstva Kabineta ego imperatorskogo velichestva. – SPb, 1896. – 28 s.
12. Patkanov S.K. Kratki ocherk kolonizatsii Sibiri // Ejegodnik Rossi 1907. – SPb., 1908. – S. XXII-LXII.
13. Katanaev G.E. K voprosý o tak nazyvaemyh «zemelnyh zahvatah» sibirskogo kazácheho voiska. – Omsk, 1898. – 19 s.
14. Aristov N.A. Zametki ob etnicheskom sostave túrkskih plemen i narodnosti i svedenia ob ih chislennosti. – SPb., 1897. – 182 s.
15. Zeland N. Kirgizy. Etnologicheskii ocherk. Zapiski ZSORGO. Kn. XVIII. – Vyp. II. – Omsk, 1885.
16. Zavalishin I.I. Opisaniie Zapadnoi Sibiri. T. 1. – M., 1862.
17. Ádrinsev N.M. Sibir kak kolonia v etnograficheskom i geograficheskom otnoshenii. – SPb., 1882.
18. Shneider A.N. Dobrova-Ádrinseva A.R. Naselenie Sibirskogo kraia: (Rýsskie i týzemsy). – M.: Sibkrauzdat, 1928. – 105 s.
19. Togjanov G. Kazahski koloniálnyi aýl. – M., 1934.
20. Asfendiarov S. Istoria Kazahstana. T. 1. – Almaty, 1993.
21. Baltabaeva K.N. Kazahy i tatory Zapadnoi Sibiri (1919 1932). - Almaty, 1992.
22. Istoria Sibiri s drevneishih vremen do nashih dnei v páti tomah. Drevnáia Sibir. – L., 1968. – T.1.; Sibir v epohý kapitalizma. – T. Z. – L., 1967.
23. Istoria Kazahskoi SSR (s drevneishih vremen do nashih dnei), v 5-ti tomah. T. 2. – 423 s.; T.Z. – 543 s. – A - Ata: Naýka, 1979.
24. Istoria Kazahstana (s drevneishih vremen do nashih dnei), v 5-ti tomah. T. 3. – Almaty: Atamýra, 2000. – 768 s.
25. Bahrýshin S.V. Izbrannye raboty po istorii Sibiri v XVI-XVII vv. Ch.1., Voprosy rýsskoi kolonizatsii Sibiri v XVI - XVII vv. – M.: AN SSSR, 1955.
26. Apollova N.G. Hozáistvennoe osvonenie Priurtyshia v konse XVI pervoi polovine XIX vv. – M.: Naýka, 1976. – 371 s.
27. Tomilov N.A. Kazahy Zapadnoi Sibiri v XVIXX vv. // Ot Ýrala do Eniseia (narody Zapadnoi i Srednei Sibiri). Kn.1. – Tomsk, 1995. – 186 s.
28. Alekseenko N.V. Naselenie dorevolútsionnogo Kazahstana (chislennos, razmeshenie, sostav (1870-1914 gg.). – A-Ata, 1981. – 112 s.
29. Mýkanov M. S. Etnicheskaiia territoria kazahov v XVIII nachale XX vekov. – A-Ata: Kazahstan, 1991. – 64 s.
30. Konovalov A.V. Kazahy Újnogo Altaia (problema formirovaniia etnicheskoi grýppy). – A - Ata, 1986.
31. Mendikýlova G.M. Istoricheskie súdby kazahskoi diaspory. Proishojdenie i razvitie. – Almaty: Gylym, 1997. – 264 s.
32. Artykbaev J.O. Kazahskoe obshestvo: traditsii i innovatsii. Karaganda, 1993. – 330 s.
33. Kasymbaev J.K. Istoria goroda Sempalatinska (1718-1917 gg.). – Almaty, 1998. – 276 s.
34. Kasymbaev J.K. Goroda Vostochnogo Kazahstana v 1861-1917 gg. (sosiálno - ekonomicheskii aspekt). – A-Ata, 1990.
35. Kasymbaev J.K. Pod nadejnyýi zashitý Rossi. – A-Ata, 1986. – 136 s.
36. Kozybaev M. Otechestvennaia istoria XX veka: mify i realnos // Kazahstanskaia pravda. - 2000.- 23 maia.
37. Akanov M.K. Iz istorii vossoedinenia priurtyshskih zemel Kazahskogo kraia // Mejdýnarodnaia naýchno-prakticheskaiia konferentsia. – Sempalatinsk, 2001.
38. Barinova M. Kýlýndy drevnee kocheve kazahov // Qazaq tarihy. – № 3. – 1997.
39. Kabúldinov Z.E. Kazahy Tobólskoi i Tomskoi gýberni vo vtoroi polovine XVIII nachale XX vv. (istoriko - demograficheski aspekt). – Pavlodar, 2001. – 293 s.
40. Kabúldinov Z.E. Kazahy vnýtrennih gýberni Rossi vo vtoroi polovine XVIII nachale XX vekov. – Pavlodar, 2002. – 231 s.
41. Kabúldinov Z.E. Sýltanmamet Sýltan: gosýdarstvennyi deiatel, diplomat i batyr. – Almaty: «Litera-M», 2018. – 303 s.

МАЗМҰНЫ

Алиакбарова А.П., Дүкенбаева З.О. ТҮРКИЯДАҒЫ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫНЫҢ ТАРИХЫ.....	5
Губайдуллина М.Ш., Лю Ци, Суйналиев А.А. ҚАЗАҚСТАН – РЕСЕЙ ЖӘНЕ ЕУРАЗИЯЛЫҚ ДИПЛОМАТИЯ ҚАТЫНАСТАРЫ.....	11
Жақсылықов А.Ж., Мәжен Е., Жамашев А. БҰХАР ЖЫРАУДЫҢ ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ДІНИ САРЫН.....	20
Жансеитова М.М. АСЫЛБЕК СЕЙІТОВ ҚУҒЫН-СҮРГІН ҚҰРБАНЫ.....	29
Жанұзақ Р.Ж. МЕМЛЕКЕТТІК ДУМАҒА САЙЛАНҒАН ҚАЗАҚ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕР (1906-1907).....	34
Жораева Г.Т. ҰЛТ ИНТЕЛЛИГЕНЦИЯСЫНЫҢ ҚУҒЫНДАЛУ ТАРИХЫ (XX ҒАСЫРДЫҢ 20 ЖЫЛДЫҢ СОҢЫ-30 ЖЫЛДЫҢ БАСЫ).....	40
Жуманова А.З. 1940 - 1980 ЖЖ. БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ТІЛДІК РЕФОРМА ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСУЫ.....	46
Жүрсінбаев Б.А. ТҮРКІСТАНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҰЙЫМДАРДЫҢ КЕҢЕСТІК БИЛІКТІҢ ОРНАУЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ҰСТАНЫМДАРЫ.....	61
Икрам Н.Ә. ҰЗЫНАҒАШ ШАЙҚАСЫНЫҢ СЕБЕПТЕРІ МЕН НӘТИЖЕСІ.....	73
Исова Л., Стыбаев Б. ҚАЗІРГІ КЕЗЕНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН-МАЖАР ҚАТЫНАСТАРЫНЫҢ АХУАЛЫ МЕН ДАМУ КЕЛЕШЕГІ.....	79
Каттабекова Н.Қ. КӨНЕ ТҮРІКТЕРДЕГІ ТӘңІРШІЛДІК.....	87
Күркеев Е.М. ЭТНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ СӘЙКЕСТІКТІҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	94
Кыйзатова С.М. ҚАЗАҚ ЖАСТАРЫНЫҢ ҰЛТАРАЛЫҚ НЕКЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ.....	99
Қабдолдина К.Қ. КЕҢЕСТІК ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘЙЕЛДЕРІНІҢ ТЕНДІК МӘСЕЛЕСІ.....	106
Қалиолла А., Шарыпқазы Н. ҚЫТАЙ «СҮЙЕК ЖАЗУЫНЫҢ» ТАБЫЛУЫ МЕН ҒЫЛЫМИ АЙНАЛЫМҒА ЕНУІ.....	113
Қасабекова Е.Қ. ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ДІНДАРЛЫҚ ДӘСТҮРЛЕРІНЕ ШОЛУ.....	121
Қозыбақова Ф.А., Бекмаш Ә.С. РАЙЫМБЕК БАТЫР ЖӘНЕ ОНЫҢ КЕСЕНЕСІНІҢ САЛЫНУ ТАРИХЫНАН.....	129
Қоңырбаев Н.Ө. XIX ҒАСЫРДЫҢ АЯҒЫНДАҒЫ ОМБЫ УЕЗИ ҚАЗАҚТАРЫНЫҢ КӘСІПШІЛІГІ.....	137
Қуанбай О.Б. ҚАЗАҚ - ЖАПОН ТІЛДЕРІНІҢ ТАРИХИ ТАМЫРЛАСТЫҒЫ.....	144
Лебаев Ф.Р. СЕМЕЙ ІШКІ ОКРУГЫНЫҢ ҚҰРЫЛУЫ: ТАРИХНАМАЛЫҚ АСПЕКТ.....	166
Маулит Б., Шарыпқазы Н. ҚЫТАЙ ИМИДЖІНІҢ ҚАЛЫПТАСУ ФАКТОРЫ.....	174
Мырзабеков М.С., Мырзабекова Р.С. ДЖ. У. БУШ ТҮСЫНДАҒЫ АҚШ СЫРТҚЫ САЯСАТЫНЫҢ БАСТЫ ҰСТАНЫМДАРЫ.....	186
Нұрсұлтанова Л.Н., Аубакирова Д.Н. ҚАЗАҚСТАН-ЕУРОПАЛЫҚ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ЖОБАЛАР.....	197
Омарова Г.Ә., Мурзаходжаев Қ.М. ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ЭТНО-ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ДАМУЫ (1999-2018 ЖЖ.).....	207
Сандыбаева А.Д. ТҮРКІСТАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ XIX ҒАСЫРДЫҢ СОҢЫ МЕН XX ҒАСЫРДЫҢ БАС КЕЗІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК-САЯСИ ҮДЕРІСТЕР.....	215

Сәтенова М.Р., Шалабаева А.Б. ҰЛЫ ЖҮЗ ҚАЗАҚТАРЫНЫҢ РЕСЕЙ БОДАНДЫҒЫН ҚАБЫЛДАУ ТАРИХЫНАН.....	222
Сәкен С.И. НОҒАЙЛЫ ДӘУІРІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ЭПОСЫ.....	232
Смағұлов Б. XVIII –XX ҒАСЫРЛАРДА ҚАЗАҚТАРДЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ҚҰРАМЫНДАҒЫ «ҚОЖА» ГЕНЕАЛОГИЯЛЫҚ ТОБЫ.....	243
Танатарова Ж.Т., Маратова С.А. ҚАЗАҚСТАН МЕН ТҮРКИЯ АРАСЫНДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ЖӘНЕ МӘДЕНИ-ТАРИХИ ҚАТЫНАСТАР (ТӘУЕЛСІЗДІК ЖЫЛДАРЫ).....	259
Тасилова Н.А. ТӘУЕКЕЛ ХАННЫҢ ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІЛІГІН НЫҒАЙТУДАҒЫ РӨЛІ МЕН СЫРТҚЫ САЯСАТТАҒЫ ҰСТАНЫМЫ.....	263
Токбергенова З.С. ТҮРКІСТАН ӨЛКЕСІНДЕГІ ЖӘДИДШІЛДІК ҚОЗҒАЛЫСТЫҢ ҚЫЗМЕТІ.....	271
Токболат С.Т. ТҮРКІСТАН ӨЛКЕСІНДЕГІ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ҰЙЫМДАРДЫҢ БОЛЬШЕВИКТЕРМЕН ҚАТЫНАСЫ.....	284
Уалтаева А.С., Отар А.С. Ғ.Н. БӨКЕЙХАНОВ ҚОҒАМ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТ ҚАЙРАТКЕРІ.....	296
Уразмагамбетов Н.Н. ШЕТЕЛ ҒАЛЫМДАРЫ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АШАРШЫЛЫҚ МӘСЕЛЕСІНІҢ ЗЕРТТЕЛУІ...301	
Хакім А.Е. ТАРИХ-И РАШИДИ ШЫҒАРМАСЫНДАҒЫ МОҒОЛСТАНҒА ҚАТЫСТЫ ЖЕР-СУ АТТАРЫ.....	307
Шакенов С.Т., Ермағамбетов А.Е., Рысбек Б. ҚАЛБА-НАРЫМ ӨҢІРІНДЕГІ ЕЖЕЛГІ МЕТАЛЛУРГИЯ, ТАУ- КЕН ІСІНІҢ ЗЕРТТЕЛУ ТАРИХЫНДАҒЫ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕР.....	317
Шалдарбекова А. ТҮРКІ ӨРКЕНИЕТІНІҢ ХРОНОЛОГИЯСЫ МӘСЕЛЕСІ БОЙЫНША.....	323
Шалдарбекова А.Б. ҚАЗАҚСТАНДА РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ САНА СЕЗІМНІҢ ҚАЗІРГІ КЕЗДЕГІ ЖАҒДАЙЫ ТУРАЛЫ: ТАРИХИ КӨЗҚАРАС.....	328
Шарапова Қ. МҰСТАФА ШОҚАЙ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ТӘУЕЛСІЗДІК ИДЕЯСЫ.....	333
Шоинжанова М.Т., Уалтаева А.С. ҚАЗАҚ-ҮНДІ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ХАРАКТЕРІ (САЛЫСТЫРМАЛЫ СИПАТЫ).....	338
Эрейли А.Б., Мақашева К., Шалкеева З. ИСЛАМ ЫНТАМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫМЫНЫҢ ДАУ- ЖАНЖАЛДАРДЫ РЕТТЕУДЕГІ ӨЛЕУЕТІ.....	345

СОДЕРЖАНИЕ

Алиакбарова А.П., Дукенбаева З.О. ИСТОРИЯ КАЗАХСКОЙ ДИАСПОРЫ В ТУРЦИИ.....	5
Губайдуллина М.Ш., Лю Ци, Суйналиев А.А. ОТНОШЕНИЯ КАЗАХСТАН – РОССИЯ И ЕВРАЗИЙСКАЯ ДИПЛОМАТИЯ.....	11
Жаксылыков А.Ж., Мажен Е., Жамашев А. РЕЛИГИОЗНЫЕ МОТИВЫ В ПОЭЗИИ БУХАР ЖЫРАУ	20
Жансеитова М.М. ЖЕРТВА РЕПРЕССИЙ АСЫЛБЕК СЕЙТОВ.....	29
Жанұзақ Р.Ж. ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ В РАБОТЕ ДЕПУТАТОВ-КАЗАХОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ДУМЫ (1906-1907).....	34
Жораева Г.Т. ИСТОРИЯ РЕПРЕССИЙ КАЗАХСКОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ (КОНЕЦ 20-Х-НАЧАЛО 30-Х ГГ. XX ВЕКА).....	40
Жуманова А.З. ЯЗЫКОВАЯ РЕФОРМА В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЕЕ РЕАЛИЗАЦИЯ В 1940-1980-х гг.....	46
Джурсунбаев Б.А. ПОЗИЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ ТУРКЕСТАНА В СВЯЗИ С СТАНОВЛЕНИЕМ СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ.....	61
Икрам Н.А. ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ УЗУНАГАЧСКОЙ БИТВЫ.....	73
Исова Л., Стыбаев Б. СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КАЗАХСТАНСКО-ВЕНГЕРСКИХ ОТНОШЕНИЙ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....	79
Катгабекова Н.К. ТЕНГИРИАНСТВО У ДРЕВНИХ ТЮРКОВ.....	87
Куркеев Е.М. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ЭТНИЧЕСКОЙ И НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ.....	94
Кыйзатова С.М. МЕЖНАЦИОНАЛЬНЫЕ БРАКИ КАЗАХСКОЙ МОЛОДЕЖИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ.....	99
Кабдолдина К.К. ПРОБЛЕМА РАВЕНСТВА КАЗАХСКИХ ЖЕНЩИН В СОВЕТСКОМ КАЗАХСТАНЕ.....	106
Қалиолла А., Шарыпқазы Н. ОТКРЫТИЕ КИТАЙСКИХ «ПИСЕМ НА КОСТЯХ» И ИХ ВВЕДЕНИЕ В НАУЧНЫЙ ОБОРОТ	113
Касабекова Е.К. ОБЗОР РЕЛИГИОЗНЫХ ТРАДИЦИЙ КАЗАХСКОГО НАРОДА.....	121
Қозыбақова Ф.А., Бекмаш Ә.С. ИЗ ИСТОРИИ БАТЫРА РАЙЫМБЕКА И ЕГО МАВЗОЛЕЯ.....	129
Конырбаев Н.О. РЕМЕСЛА У КАЗАХОВ ОМСКОГО УЕЗДА КОНЦА XIX ВЕКА.....	137
Қуанбай О.Б. ИСТОРИЧЕСКАЯ ОДНОКОРЕНЕННОСТЬ КАЗАХСКОГО И ЯПОНСКОГО ЯЗЫКОВ.....	144
Лебаев Ф.Р. ФОРМИРОВАНИЕ СЕМИПАЛАТИНСКОГО ВНУТРЕННЕГО ОКРУГА: ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АСПЕКТ.....	166
Маулит Б., Шарыпқазы Н. ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ИМИЖДА КИТАЯ.....	174
Мырзабеков М.С., Мырзабекова Р.С. ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ США ПРИ ДЖ. У. БУШЕ.....	186
Нурсултанова Л.Н., Аубакирова Д.Н. КАЗАХСТАНСКО-ЕВРОПЕЙСКИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЕКТЫ.....	197
Омарова Г.А., Мурзаходжаев К.М. ЭТНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ НАСЕЛЕНИЯ КАЗАХСТАНА (1999-2018 ГГ.).....	207
Сандыбаева А.Д. СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ГОРОДЕ ТУРКЕСТАНЕ В КОНЦЕ XIX - НАЧАЛО XX ВВ.....	215

Сатенова М.Р., Шалабаева А.Б. ИЗ ИСТОРИИ ПРИНЯТИЯ РОССИЙСКОГО ПОДДАНСТВА КАЗАХАМИ СТАРШЕГО ЖУЗА.....	222
Сакен С.И. НОГАЙСКАЯ ЭПОХА И КАЗАХСКИЙ ЭПОС.....	232
Смагулов Б.К. ГЕНЕАЛОГИЧЕСКАЯ ГРУППА «ҚОЖА» В ЭТНИЧЕСКОМ СОСТАВЕ КАЗАХОВ В XVIII–XX В.....	243
Танатарова Ж.Т., Маратова С.А. ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ И КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ КАЗАХСТАНОМ И ТУРЦИЕЙ (В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ).....	259
Тасилова Н.А. РОЛЬ ТАУЕКЕЛ ХАНА В УКРЕПЛЕНИИ КАЗАХСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ И ЕГО ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА.....	263
Токбергенова З.С. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДЖАДИДСКОГО ДВИЖЕНИЯ ТУРКЕСТАНСКОГО КРАЯ.....	271
Токболат С.Т. ОТНОШЕНИЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ТУРКЕСТАНСКОГО КРАЯ С БОЛЬШЕВИКАМИ.....	284
Уалтаева А.С., Отар А.С. Г.Н. БУКЕЙХАНОВ – ОБЩЕСТВЕННЫЙ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДЕЯТЕЛЬ.....	296
Уразмагамбетов Н.Н. ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ ГОЛОДА В КАЗАХСТАНЕ В ТРУДАХ ЗАРУБЕЖНЫХ УЧЕНЫХ.....	301
Хаким А.Е. ТОПОНИМЫ МОГУЛИСТАНА В «ТАРИХ-И РАШИДИ».....	307
Шакенов С.Т., Ергабылов А.Е., Рысбек Б. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСТОРИИ ИЗУЧЕНИЯ ДРЕВНЕЙ МЕТАЛЛУРГИИ НА ТЕРРИТОРИИ КАЛБА-НАРЫМСКИХ ПРЕДГОРИЙ.....	317
Шалдарбекова А. К ВОПРОСУ О ХРОНОЛОГИИ ТЮРКСКОЙ ЦИВИЛИЗАЦИИ.....	323
Шалдарбекова А.Б. ОСОВРЕМЕННОМ СОСТОЯНИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ.....	328
Шарапова К. ИДЕЯ НЕЗАВИСИМОСТИ В ТРУДАХ МУСТАФЫ ШОКАЯ.....	333
Шоинжанова М.Т., Уалтаева А.С. НАЦИОНАЛЬНЫЙ ХАРАКТЕР В КАЗАХСКО-ИНДИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ).....	338
Эрейли А.Б., Макашева К., Шалкеева З. ПОТЕНЦИАЛ ОРГАНИЗАЦИЙ ИСЛАМСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В УРЕГУЛИРОВАНИИ КОНФЛИКТОВ.....	345

CONTENTS

Aliakbarova A., Dukenbaeva Z. HISTORY OF KAZAKH DIASPORA IN TURKEY.....	5
Gubaidullina M.S., Lu Qui, Suinaliyev A.A. KAZAKHSTAN –RUSSIA RELATIONS AND EURASIAN DIPLOMACY.....	11
Zhaksylykov A., Mazhen E., Zhamashev A. RELIGIOUS MOTIVES IN THE POETRY OF THE BUKHAR ZHYRAU.....	20
Zhanseitova M.M. THE VICTIM OF REPRESSION ASYLBEK SEITOV.....	29
Zhanuzak R.Zh. MAJOR ISSUES IN THE WORK OF KAZAKH DEPUTIES OF THE STATE DUMA (1906-1907).....	34
Zhorayeva G.T. HISTORY OF THE NATIONAL INTELLIGENTSI APERSECUTION.....	40
Zhumanova A. LANGUAGE REFORM IN THE EDUCATION SYSTEM AND ITS IMPLEMENTATION IN 1940-1980s.....	46
Dzhursunbaev B.A. POSITIONS OF NATIONAL SOCIAL AND POLITICAL ORGANIZATIONS OF TURKESTAN IN CONNECTION WITH THE FORMATION OF SOVIET POWER.....	61
Ikram N.A. REASONS AND CONSEQUENCES OR THE UZUNAGACH.....	73
Issova L., Stybayev B. THE STATE AND PROSPECTS OF THE KAZAKH-HUNGARIAN RELATIONS DEVELOPMENT AT THE PRESENT STAGE.....	79
Kattabekova N.K. TENGGRI OF THE ANCIENT TURKS.....	87
Kurkeyev E.M. SOME QUESTIONS OF ETHNIC AND NATIONAL IDENTITY.....	94
Kyizatova S.M. INTER-ETNIC MARRIAGES OF THE KAZAKH YOUTH AND THE DEVELOPMENT TRENDS.....	99
Kabdoldina K.K. THE PROBLEM OF EQUALITY OF KAZAKH WOMEN IN SOVIET KAZAKHSTAN.....	106
Kaliolla A., Sharypkazy N. DISCOVERY OF THE CHINESE “LETTERS ON THE BONES” AND THEIR INTRODUCTION INTO SCIENTIFIC CIRCULATION.....	113
Kassabekova E. OVERVIEW OF THE RELIGIOUS TRADITIONS OF THE KAZAKH PEOPLE.....	121
Kozybakova F.A., Bekmash A.S. FROM THE HISTORY OF RAYIMBEK BATYR AND HIS MAUSOLEUM.....	129
Konyrbayev N. SANDCRAFTS OF THE KAZAKHS OF THE OMSK DISTRICT IN THE END OF THE 19th CENTURY.....	137
Kuanbay O. HISTORICAL SINGLE ROOTEDNESS OF KAZAKH AND JAPANESE LANGUAGES.....	144
Lebayev F.R. FORMATION OF THE SEMEY INTERNAL DISTRICT: HISTORIOGRAPHICAL ASPECT.....	166
Maulit B., Sharypkazy N. THE FORMATION FACTOR OF IMAGE OF CHINA.....	174
Myrzabekov M.S., Myrzabekova R.S. BASIC PRINCIPLES OF USA FOREIGN POLICY UNDER G.W.BUSH.....	186
Nursultanova L.N., Aubakirova D.N. KAZAKHSTAN-EUROPEAN INVESTMENT PROJECTS.....	197
Omarova G.A., Murzakhodzhayev K.M. ETHNIC-DEMOGRAPHICAL DEVELOPMENT OF THE POPULATION OF KAZAKHSTAN (1999-2018).....	207
Sandybaeva A.D. SOCIO-POLITICAL PROCESSES IN THE CITY OF TURKESTAN (LATE XIX - EARLY XX CENTURIES).....	215

Satenova M.R., Shalabaeva A.B. FROM THE HISTORY OF THE ACCEPTANCE OF RUSSIAN GOVERNMENT BY THE KAZAKHS OF THE SENIOR ZHUZ.....	222
Saken S.I. NOGAI ERA AND KAZAKH EPIC.....	232
Smagulov B. THE GENEALOGICAL GROUP “QOJA” IN THE ETHNIC COMPOSITION OF THE KAZAKHS IN THE XVIII – XX CENTURIES.....	243
Tanatarova Zh., Maratova S. PUBLICLY POLITICAL AND CULTURAL-HISTORICAL CONNECTIONS BETWEEN KAZAKHSTAN AND TURKEY (INDEPENDENCE YEARS).....	259
Tasilova N.A. THE ROLE OF KHAN'S TOWEKEL IN STRENGTHENING OF KAZAKH STATEHOOD AND ITS FOREIGN POLICY.....	263
Tokbergenova Z.S. THE ACTIVITIES OF JADIDISM MOVEMENT IN TURKESTAN REGION.....	271
Tokbolat S.T. RELATIONS OF POLITICAL ORGANIZATIONS IN THE TURKESTAN REGION WITH THE BOLSHEVIKS.....	284
Ualtaeva A.S., Otar A.N. G.N. BUKEIKHANOV – PUBLICFIGURE AND STATESMAN.....	296
Urazmagambetov N.N. STUDYING THE KAZAKHSTAN’S FAMINE ISSUE IN THE WRITINGS OF FOREIGN SCHOLARS.....	301
Khakim A. TOPONYMS OF MOGHULISTAN IN «TARIKH-I RASHIDI».....	307
Shakenov S.T., Ergabylov A.E., Rysbek B. SOME ISSUES IN STUDYING THE HISTORY OF ANCIENT METALLURGY IN THE TERRITORY OF THE KALBA-NARYM FOOTHILLS.....	317
Shaldarbekova A. TO THE QUESTION OF THE CHRONOLOGY OF THE TURKIC CIVILIZATION.....	323
Shaldarbekova A. ON THE CURRENT STATE OF NATIONAL IDENTITY IN KAZAKHSTAN: HISTORICAL ASPECT.....	328
Sharapova K. THE IDEA OF INDEPENDENCE IN THE WRITINGS OF MUSTAFA SHOKAY.....	333
Shoinzhanova M.T., Ualtayeva A.S. NATIONAL CHARACTER IN KAZAKH AND INDIAN LITERATURE (COMPARATIVE ANALYSIS).....	338
Ereyli A.B., Makasheva K., Shalkeyeva Z. POTENTIALS OF THE ORGANIZATION OF THE ISLAMIC COOPERATION (OIC) TO CONFLICT RESOLUTION.....	345

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2019. 2(18)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 30.06.2019.
Пішімі 70x100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

Е-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: <https://edu.e-history.kz>

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй